

на з обміном, надає ставленню мембранного характеру: щоб брати, особа відкривається, а щоб не ділитись – стає непроникною. Чесність – вільне вираження себе і сприйняття інших, коли збагачуються обидві сторони. Через мембранний характер брехливості вільний і двосторонній рух між особами принципово обмежений (не обидві сторони збагачують/ся, а одна марить збагатитись через збіднення іншої).

Загальна наукова новизна результатів дослідження: вперше у вітчизняній соціально-філософській думці здійснюється комплексний, узагальнюючий, критично-порівняльний аналіз обміну і дарування як взаємопов'язаних, але принципово відмінних за своєю природою і впливом на соціокультурну сферу явищ. Найважливішим теоретичним здобутком є, насамперед, постановка проблеми, яка потребує подальшої розробки: аналіз деструктивного впливу обміну на соціокультурну сферу і соціокультурного потенціалу дарування, аналіз, який дозволяє по-новому осмислити ці й пов'язані з ними явища і проблеми у контексті соціальної філософії, соціології, культурології, етики, економіки й інших дисциплін. Результати і висновки дослідження, частково викладені вище, досягнуті і сформульовані його автором завдяки самостійній науковій роботі, здійсненій на основі наукових праць вітчизняних і зарубіжних дослідників, і обґрунтовані у вступній і центральній частині цієї публікації та у тексті дисертаційного дослідження.

Перспектива подальшого дослідження. Хоча ґрунтовне, комплексне, критичне дослідження дару і його соціокультурного потенціалу розпочалося у 20-ті роки 20 ст., однак дар і пов'язані з ним соціокультурні явища і проблеми досі не мають цілісного, загальноозначушого розуміння і потребують докладного дослідження. Ще менш дослідженим виявляється обмін, який здебільшого уявляється як просте і позитивне явище. Як наслідок,

вважаємо ми, дослідницьку увагу доречно зосередити, *по-перше*, на виявленні та поясненні складного і деструктивного впливу обміну на соціокультурну сферу, *по-друге*, на розробці теоретичного принципу, основою якого є феномен дарування, який запобігає деструктивним ефектам обміну в соціокультурній сфері (чи їх нейтралізує, обмежує), а також розв'язує соціальні проблеми і конститує соціальні стосунки там, де цього неспроможні зробити явище/принцип обміну.

Список використаної літератури

1. Бураковський І. Теорія міжнародної торгівлі / І. Бураковський. – К. : Основи, 2003. – 241 с. 2. Дерріда Ж. Дарувати час / Ж. Дерріда ; [пер. з фр. М. Ющенко]. – Л. : Літопис, 2008. – 208 с. 3. Жак Дерріда в Москві: деконструкція путешествія / [пер. М. К. Рыклин, ред. Е. В. Петровская, А. Т. Иванов]. – М. : Культура, 1993. – 199 с. 4. Маркс К. Немецкая идеология / К. Маркс, Ф. Энгельс // Сочинения. – 2-е изд. – М. : Государственное издательство политической литературы, 1955. – Т. 3. – С. 7–544. 5. Мосс М. Общества. Обмен. Личность. Труды по социальной антропологии / М. Мосс ; [пер. с фр. А. Б. Гофман]. – М. : КДУ, 2011. – 416 с. 6. Мосс М. Социальные функции священного / М. Мосс ; [пер. с фр. В. Ю. Трофимова]. – СПб. : Евразия, 2000. – 448 с. 7. Полович М. В. Бути людиною / М. В. Попович. – К. : Києво-Могилянська академія, 2011. – 223 с. 8. Тимченко В. М. Загальна характеристика і порівняльний аналіз феноменів обміну і дарування в контексті соціальних відносин: висновки // Дні науки філософського факультету–2013. – К. : ВПЦ "Київський університет", 2013. – Ч. 8. – С. 222–223. 9. Тимченко В. М. Задрість як проблема соціальної психології // Психологічні проблеми сучасності: тези Х науково-практичної конференції студентів і молодих вчених. – Л., 2013. – С. 94–96. 10. Тимченко В. М. До еволюції історико-філософських уявлень про обмін і дарування у соціокультурному просторі: "повернення витісненого" // Актуальні проблеми духовності: зб. наук. пр. / [ред. Я. В. Шрамко]. – Кривий Ріг, 2012. – Вип. 13. – С. 52–63. 11. Тимченко В. М. Обмін і дарування як альтернативні принципи соціальних відносин // Дні науки філософського факультету–2011. – К. : ВПЦ "Київський університет", 2011. – Ч. 4. – С. 118–121. 12. Фромм Э. Искусство любить / Э. Фромм ; [пер. с англ. Т. И. Перепеловой]. – М. : АСТ: Астрель, 2012. – 224 с. 13. Шаповал М. Соціологія Українського відродження / М. Шаповал. – К. : Україна, 1994. – 45 с.

Надійшла до редколегії 04.10.2013

В. Н. Тимченко

ОБМЕН И ДАР КАК СОЦИОКУЛЬТУРНЫЕ ЯВЛЕНИЯ

В статье представлен критико-сравнительный анализ обмена и дара (социокультурный аспект). Обмен и дар – взаимосвязанные, но фундаментально различные явления (конструктивная роль дара и деструктивная – обмена).

Ключевые слова: дар, обмен, общество, реальность, частное, человек.

V. M. Timchenko

EXCHANGE AND GIFT AS SOCIAL AND CULTURAL PHENOMENA

The paper presents a critical comparative analysis of exchange and gift (social and cultural aspects). Exchange and gift are represented as related, but fundamentally different phenomena (a constructive role of the gift and a destructive role of the exchange).

Keywords: gift, exchange, person, private, reality, society.

УДК 161.2

Г. В. Ушаповська, асп., КНУТШ

ПРОБЛЕМА НЕФОРМАЛЬНОЇ ОЦІНКИ АРГУМЕНТАЦІЇ

Автор статті розглядає методи оцінювання аргументації природної мови з позиції концепції критичного мислення та неформальної логіки. Головна увага зосереджена на виявленні їхніх спільних та відмінних рис. Виявлено, що концепції критичного мислення притаманна практична орієнтація, що дозволяє стверджувати про неї як про інструмент досягнення істинного знання у будь-якій сфері науки.

Ключові слова: аргументація, оцінювання, концепція критичного мислення, неформальна логіка.

Одним із завдань, яке стоїть перед критичним мисленням є оцінювання аргументації. На сьогодні розроблена велика кількість методів та технік, які склали основу процедури прийняття рішення. Концепція критичного мислення має тісні зв'язки з неформальною логікою. Треба зазначити, що певний час їх навіть сприймали як два елементи єдиного неформального напрямку дослідження логічного знання. У зв'язку з цим виявлення їхньої методології, надасть можливість з'ясувати їх взаємозв'язок та відмінність.

Цією проблемою у свій час цікавилися такі дослідники як Е. Блер (J. A. Blair), Р. Джонсон (R. H. Johnson), Д. Уолтон (D. Walton), Д. Вудс (J. Woods), Дж. Фріман (J. Freeman), С. Тулмін (S. Toulmin) та А. Фішер (A. Fisher). На сучасному етапі, проблема розробляється вітчизняним дослідником О. Тягло та російськими вченими: В. Брюшинкіним, І. Грифцовою та Г. Соріною.

Неформальна логіка, як і концепція критичного мислення орієнтується на аналіз висловлювань різного характеру: діалогічного та монологічного. Через це

предметом аналізу є аргументація природної мови, яка стає результатом діалогу двох і більше осіб. Така особливість виступає на противагу характерній ознаці традиційної формальної логіки, яка полягає у тому, що предметом аналізу є аргументація дискурсу лише монологічного характеру – тобто у тому випадку, коли за нього відповідальна одна особа (прикладами є наукові статті, частина виступу доповідача та інше).

Однак, на які критерії спирається неформальна логіка для оцінювання аргументації? Неформальна логіка, як і концепція критичного мислення, перш за все, цікавиться "успішністю" сформованої аргументації. Відомий британський логік та філософ А. Фішер, який, наразі, є представником та дослідником сучасної концепції критичного мислення, також цікавився проблемою оцінки аргументації в межах неформальної логіки. Він вважав, що через свій описативний характер, неформальна логіка може мати зв'язок із епістемологічним аспектом теорії аргументації [2, с. 110]. Інший, не менш відомий автор Дж. Фріман також розмірковує над питанням чи є неформальна логіка частиною прикладної епістемології (applied epistemology) і наскільки тісний між ними зв'язок. Дослідження починається з основних положень неформальної логіки. Тобто, головну увагу приділили проблемі визначення знання. А саме аналізу твердження, в якому мова йде про те, що знання, в контексті прикладної епістемології та аналізу аргументації неформальною логікою, має спільну мету – обґрунтування істинного переконання. Тобто, можна стверджувати про їх предметну схожість [3, с. 120]. Саме достовірність (certainty) є необхідною умовою знання. Таким чином, приходимо до висновку, що неформальна логіка цікавиться питанням аналізу та оцінки аргументації природної мови, яка, як виявилось, полягає не лише у вираженні власних думок та точки зору, але й у ефективності тої чи іншої аргументації. Тобто, в межах неформальної логіки, встановлюються критерії достовірності (credibility) та прийнятності (acceptability) аргументації, яка сформована у якості доведення та переконань аргументації. Окрім достовірності, зазначається ще один важливий критерій оцінки аргументації – це прийнятність аргументації. Тому, в процесі оцінки аргументації природної мови методами неформальної логіки, важливо, щоб аргументи були не фундаментальними (як може бути наголошено в епістемології), а головне – прийнятними. Підсумуємо: основними критеріями оцінки будуть такі чинними як прийнятність засновку, релевантність між засновками та висновком і достовірність засновків. Ці характеристики є основними поняттями в неформальній логіці, від яких будується різновиди оцінки аргументації.

Окрім виявлення основних критеріїв неформальної логіки під час оцінки аргументації природної мови, відомий російський філософ та логік, І. Грифцова у своїй монографії згадує так званий метод діаграм (techniques of diagramming arguments), за допомогою якого можна виокремити загальну структуру аргументації. Цей метод є провідним в навчальній літературі з неформальної логіки. Розглянемо детальніше характеристику кожного з компонентів згаданого методу.

Можна виділити чотири загальні способи: дивергентне (те, що розходиться), конвергентне (те, що сходиться), послідовне і пов'язане. Між собою можливі поєднання [4, с. 235]. Завдяки побудові подібної діаграми, можна проаналізувати макроструктуру аргументації. Однак, виявлення макроструктури аргументації не є кінцевою метою аналізу неформальної логіки. Як раз на цьому етапі відбувається оцінювання аргументації по трьох, раніше загаданих, критеріям неформальної логіки.

Однак, окрім вже описаних методів оцінки, неформальної логіці також притаманний питальний метод оцінки аргументації. Саме направленість на діалогічність дискурсу є результатом методу "задавання питань" з метою оцінити якість аргументації та який активно використовується в межах концепції критичного мислення. Цей метод можна застосувати разом із діаграмним методом. Тобто в залежності від виду аргументації, визначається той тип питання, який є прийнятним для тої чи іншої аргументації. Це суттєво інший підхід, з основною ідеєю про те, що знання є надбанням та властивістю суспільства, а не окремого індивіду. Слід зазначити, що саме цей метод є спільним і для концепції критичного мислення. Розглянемо метод діаграм, який використовують в межах неформальної логіки, детальніше.

До дивергентного типу аргументації можна віднести питання "Чому?", якщо пропонент повторює для захисту певного положення один і той самий аргумент, опонент може поцікавитися чому йому слід прийняти саме цей аргумент.

До конвергентної аргументації відноситься питання "Чи є можливість надати інший аргумент?" і виникає в таким умовах, коли незалежні один від одного засновки підтримують одне твердження.

Послідовна аргументація характеризується питанням "Чому слід прийняти саме цей засновок? Свідки відомо про його істинність?". Має місце у тому випадку, коли аргумент пропонента не може бути прийнятий і має протиріччя. У такому випадку можливий варіант надання додаткового аргументу на підтримку першого варіанту.

Спільна аргументація приводить до питання наступного характеру "Чому цей засновок релевантний по відношенню до висновку". Якщо пропонент не може надати відповідь – це означає лише те, що аргументація не досконала з логічної точки зору. Отже, можна підсумувати, що метод діаграм є найпоширенішим методом оцінювання аргументації в межах неформальної логіки, однак, вона є досить складною у застосуванні, якщо оцінювати аргументацію природної мови в буденних умовах.

Якщо розглядати оцінювання аргументації природної мови методами концепції критичного мислення, слід звернутися до основних авторів, які займаються розробкою цього питання: А. Фішера та Г. Соріної.

На думку, А. Фішера вдосконалення міркування є головною метою концепції критичного мислення. Ми завжди стикаємося із такими обставинами, коли хтось намагається нас переконати у певній точці зору, представивши нам аргументи, які ми приймаємо. Особливо це стосується газет, які кожен з нас переглядає з метою отримати певну інформацію. Наша мова різноманітна, як і розуміння контексту. На певному етапі виникає проблема – як виявити аргументацію, яка була представлена і як вміти чітко висловлювати власні думки? Для вирішення цієї проблеми, необхідно зрозуміти мову міркування і зазначити для цього декілька ключових моментів. Оцінювання достовірності (credibility) та вагомості (validity) аргументу є комплексною проблемою [1, с. 132]. Для цього необхідно усвідомлювати, що сказано, що припускається та в якому контексті використовується те чи інше твердження. Можливо, при аналізі твердження, знадобиться професійні знання, уява та певне дослідження. Отже, аналіз будь-якого міркування – справа поступова і неможлива без усвідомлення що саме є аргументацією, його структурою та в якому контексті вона застосовується.

Аргумент має різноманітну структуру. Він може складатися із засновків та висновку; може складатися із одного засновку та декількох висновків, коли одних з них, як би мовити, є передумовою; або бути гіпотетич-

ним твердженням використовуючи структуру "якщо..., тоді...". А іноді, взагалі, аргумент не є аргументом. Аналіз будь-якого міркування не обмежується лише поясненням структури аргументів. Для його розуміння важливі такі поняття як припущення, контекст та "карта мислення" [1, с. 97].

Припущення – це певна інформація, яка прийнята на віру або чимось "безперечно зрозумілим". Іноді, явне твердження називають припущенням для того, щоб підкреслити те, що опонент не привів жодних підстав, щоб прийняти це твердження, або для того, щоб переконати його істинність.

У свою чергу, контекст складається із усіх припущень, тверджень прийнятих на віру, фактів, їхнього пояснення, правил поведінки і т. п. Контекст будь-якого твердження корисний у розумінні та поясненні його вихідного знання. Це дозволяє краще зрозуміти твердження, враховуючи і те, що воно припускає.

Але найцікавішим поняттям в межах пояснення структури аргументів є "карта мислення". Це поняття введене самим автором роботи, А. Фішером. "Карта мислення" – це перелік ключових питань, які необхідно спитати самого себе під час аналізу будь-яких тверджень. Питання складаються з двох частин. Перша частина – це аналіз, який дає розуміння, про що йде мова і що стверджується. Друга частина – це оцінювання, яка дає вибір чи погоджуватися із наведеними аргументами чи ні.

Використовуючи запропоновану модель "карти мислення" процес осмислення та оцінювання міркування може значно поліпшитися. Окрім приведення контраргументів, виникає можливість чіткого виявлення структури міркування, його засновки та висновки, оцінити прийнятність джерела інформації, виявити припущення і т. п. Дотримання такої процедури аналізу дозволить виявити усі скриті та неявні аргументи, які раніше могли привнести плутанину у розуміння того чи іншого міркування. Схожим є метод "задавання питань", який також запропонований А. Фішером. Він розділяє усі питання на певні підгрупи, які можуть стосуватися місця, джерела інформації, опонента і т. п. Цей метод складається з досить великої кількості детальних питань, які значно покращують процес оцінювання аргументації та можуть надати досить інформації для формування висновку. Однак, для найефективнішого використання цього методу слід мати певний досвід, адже початківець може легко заплутатися у кількості питань, які мають різну мету.

Але аналіз міркування не обмежується лише оцінюванням його структури. Необхідно також розуміти ідею, яка покладена в контекст будь-якого твердження, пояснення і, навіть, припущення. Міркуючи, ми часто стикаємося із проблемою необхідності у поясненні. Пояснення потребують використанні терміни, або висунути вимоги, які є незрозумілими, нечіткими та двозначними. Як вже зазначалося, для того, щоб навчитися оцінювати аргументи, для початку необхідно зрозуміти його значення. Тобто не лише необхідно знати що таке міркування, висновки та припущення, але й треба розуміти їхнє значення залежно від контексту та ситуації. Коли твердження очевидні – не виникає ніяких проблем, але при більш складній та комплексній проблемі, питання значення та інтерпретації стає ключовим. Якщо ви одразу не схопили сенс сказаного твердження, отже перед вами виникла проблема розуміння та інтерпретації. Для цього необхідно пояснити декілька методів, які допоможуть подолати непорозуміння.

Під час оцінювання аргументації А. Фішер також звертається до поняття ймовірності (probability). На його думку, звернення до такої ознаки аргументації допомагає виявити, що є істинним. Отже, для А. Фішера концепція критичного мислення зводиться не лише до сукупності певних навичок, методів та технік оцінюван-

ня аргументації природної мови (такі як "карта мислення", метод "задавання питань"), але важливим є вміння виявити суть аргументації через поняття ймовірності, достовірності та вагомості.

На цьому етапі доцільно згадати дослідження відомого російського професора філософії – Г. Соріної. Це важлива постать для розвитку сучасного логічного знання на пострадянському просторі. Професор та дослідник Г. Соріна зробила величезний внесок до розвитку концепції критичного мислення в межах російської системи освіти та дала можливість розвитку новому напрямку сучасного знання – процедурі прийняття рішення. У роботах Г. Соріної критичне мислення представляється як одна з найважливіших форм вираження інтелектуальної діяльності і є обов'язковою умовою прийняття рішення. Особливо важливим є розуміти мету та функції критичного мислення на етапі прийняття професійних рішень. Значення критичного мислення в процесі прийняття рішення можна визначити через аналіз текстів із різних сфер наукового та соціального знання.

У загальному розуміння, процес прийняття рішення є формою інтелектуальної діяльності людини, за допомогою якого закріплюються існуючі форми знання або створюються та формуються нові. Таким чином, можна стверджувати про рефлексію над власним мисленням, яка розвиває аналітичну діяльність та вміння працювати із поняттями, судженнями, умовиводами, питаннями та іншим. Це також дає змогу припустити, що критичному мисленню в цілому властива практична орієнтація. Разом із практичною орієнтацією можна стверджувати про міждисциплінарний характер, тому що воно навчає аналізувати та оцінювати аргументацію без звернення до професійної сфери.

Процес прийняття рішення подібний до процесу навчання особи, коли ми користуємося понятійним апаратом для ідентифікації предметів. Посилаючись на Дж. Дьюї, Г. Соріна зазначає, що сформульоване поняття є знаряддям у дії для подальшого розуміння та засобом розуміння інших речей. Отже можна припустити, що поняття поширюється із метою включити в себе ці речі [6, с. 85]. І саме теоретичні засади критичного мислення дають можливість уникнути імпульсивного рішення, яке може вплинути на формування тої мети, навколо якої буде здійснюватися майбутня процеси діяльності. Така особливість надає можливість дисциплінувати "природний розум", який закритий через психологічне та емоційне навантаження, яким супроводжується наші буденні судження. І саме критичне мислення надає можливість уникнути помилок. Отже, важливим інструментом критичного мислення виступають судження, які у свою чергу складають аргументацію, яку було детально проаналізовано у попередніх розділах.

Головна мета аргументації полягає в тому, щоб виявити і зафіксувати суттєві риси. В структурі аргументації виражається ставлення до встановлених положень справ, до конкретного явища і т. д. Тільки остаточне судження, яке є частиною аргументації і є рішенням. Все ж попередні судження є лише частковими і темпоральними, тобто умовними судженнями. Однак, будь-яке судження аналітичне і синтетичне одночасно. Аналітичне у тому випадку, коли містить у собі процедури розпізнавання і розрізнення. У судженні відбувається відділення дрібного і несуттєвого від значного і важливого. Разом з тим воно синтетичне, бо цілісно представляє необхідні факти. У процесі формулювання аргументації завжди є ризик, на який особа йде свідомо із розумінням усіх можливих варіантів вирішення проблеми.

Ще одним найважливішим інструментом критичного мислення, виявляється здатність ставити запитання. Критичне мислення формує певну "інтелектуальну організацію", в рамках якої пропонуються різні варіанти

вирішення проблеми: відбувається протиставлення різних точок зору та вибір такого варіанту, який можна було обґрунтувати необхідними аргументами. Г. Соріна зазначає, що під час прийняття рішень навіть у тому випадку, якщо майбутнє рішення планується бути сформоване відштовхуючись від досвіду минулого, у такому випадку рішення не повинно прийматися швидко і емоційно. Якщо така ситуація виникла, рішення буде піддаватися сумніву і не вважатиметься критичним. Розмірковуючи про інструментарій критичного мислення, який застосовують в процесі прийняття рішень, Г. Соріна радить звернутися до таких понять як "затримане судження" та миттєве рішення [5, с. 98].

"Затримане судження" пов'язана з перебільшеною кількістю можливих варіантів рішення, їх оцінкою і вибором найбільш прийняттого варіанта рішення. Однак при цьому виникає цілком правомірне питання. Якщо орієнтуватися на "затримане судження" та повільний детальний аналіз процедур прийняття рішень, то як бути з реальною необхідністю швидкого, миттєвого прийняття рішень, наприклад в умовах постійно мінливого середовища, кризи, катастрофи – будь-якої зміни звичних умов існування керованого об'єкта? Тобто з тою реальністю, яка постійно нас оточує і спонукає до прийняття швидких рішень. У такому випадку, особа повинна відчувати та приймати можливі ризики, які може нести швидко-прийняте рішення.

Концепція критичного мислення так само, як і неформальна логіка, розглядає знання як властивість спільноти, а не тільки індивіда. Питання та критика визначають стратегію аналізу міркування. Концепція критичного мислення і неформальна логіка орієнтуються на аналіз аргументації природної мови, не прагнуть підняти їх під закони формальної логіки. Також слід ще раз підкреслити, що такий підхід до аналізу аргументації в рамках концепції критичного мислення особливо важливий у контексті аналізу проблем процедури прийняття рішення. Адже на процедуру прийняття рішення і його реалізацію серйозний вплив роблять фактори не тільки об'єктивного, а й суб'єктивного характеру. Концепція критичного мислення враховує усі ці якості в процесі прийняття рішень.

Отже, неформальна логіка так само як і концепція критичного мислення направлена на аналіз та оцінювання аргументації природної мови. Саме це є спільним аспектом, на який направлені дослідження представників сучасних напрямків логічного знання. В межах розвитку неформальної логіки було сформовано основні елементи методів оцінки аргументації природної мови. І якщо підходи до проблеми оцінювання аргументації можуть модифікуватися та відрізнятися різноманітністю, однак основу складають критерії оцінювання та метод діаграм. У той самий час, коли концепція критичного мислення орієнтується також на визначення критеріїв оцінки, однак вводить такі поняття як "карта мислення", метод "задавання питань" та процедура прийняття рішення. Характеристика основних підходів до оцінювання аргументації дає змогу стверджувати, що паралельне становлення неформальної логіки та концепція критичного мислення безперечно надало їм спільних рис. Однак, концепція критичного мислення поступово почала набувати більш практичного значення, враховуючи також теоретичні здобутки неформальної логіки. Саме практична орієнтованість концепції критичного мислення відрізняє її від неформальної логіки. Неформальна логіка є окремими напрямком сучасного логічного знання завдяки тому, що навіть розглянуті методи та критерії оцінювання природної аргументації є більш теоретичними та несуть фундаментальний характер, і не є прикладними у буденному житті. Протилежністю є концепція критичного мислення, яка через очевидну практичну орієнтацію своїх методів стає певним інструментом досягнення істинного знання в різних сферах науки.

Список використаної літератури

1. Fisher A. Critical Thinking: An Introduction / A. Fisher. – Cambridge : Cambridge University Press, 2001. – 259 p.
2. Fisher Alec. Informal Logic and its Implications for Philosophy // Informal Logic. – 2000. – № 2. – P. 109–115.
3. Freeman J. B. The Place of Informal Logic in Logic // New Essays in Informal Logic. – 1994. – P. 118–125.
4. Грифцова И. Соотношение формальной и неформальной логики: философско-методологический анализ : монография / И. Грифцова. – М., 1999. – 273 с.
5. Сорина Г. В. Принятие решений как интеллектуальная деятельность : монография / Г. В. Сорина. – 2-е изд. – М. : Канон + Реабилитация, 2009. – 272 с.
6. Сорина Г. В. Курс "Основы принятия решений" в высшей школе России / Г. В. Сорина, В. С. Диев // Ценности и смыслы. – 2012. – № 2. – С. 83–98.

Надійшла до редколегії 04.10.2013

A. V. Ushchapovskaya

ПРОБЛЕМА НЕФОРМАЛЬНОГО ОЦЕНИВАНИЯ АРГУМЕНТАЦИИ

Автор статьи рассматривает методы оценки аргументации естественного языка с позиции концепции критического мышления и неформальной логики. Главное внимание сосредоточено на выявлении их общих и отличительных черт. Выявлено, что концепции критического мышления присуща практическая ориентация, что позволяет утверждать о ней как об инструменте достижения истинного знания в любой области науки.

Ключевые слова: аргументация, оценивание, концепция критического мышления, неформальная логика.

H. V. Ushchapovska

THE PROBLEM OF INFORMAL ASSESSMENT OF ARGUMENTATION

The author examines the methods of evaluation of natural language arguments from the standpoint of the concept of critical thinking and informal logic. Main focus is on identifying their common and distinctive features. We found that the concept of critical thinking inherits practical orientation that suggests it as a tool to achieve true knowledge in any field of science.

Keywords: argumentation, evaluation, the concept of critical thinking, informal logic.

УДК 27:303.094.4+2-485.5(477)

Г. Д. Филипович, асп., КНУТШ

ІДЕНТИФІКАЦІЙНА РОЛЬ РЕЛІГІЇ І ЦЕРКВИ В ЖИТТІ УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ

Стаття присвячена дослідженню ролі релігії і церкви в житті української діаспори. Базуючись на закордонному досвіді вивчення діаспорних українців та їх релігійності, автор пропонує переглянути пануючу в суспільній та науковій думці позицію щодо неважливості релігії як маркера української ідентичності.

Ключові слова: етнічна і релігійна ідентичність, ідентифікація, українська діаспора, діаспорні церкви.

Українська діаспора, як і будь-яка інша, завжди поставала перед проблемою свого визначення серед ін-

ших народів, що зумовлювалося потребою етнозбереження перед небезпекою розчинення українців в іноет-